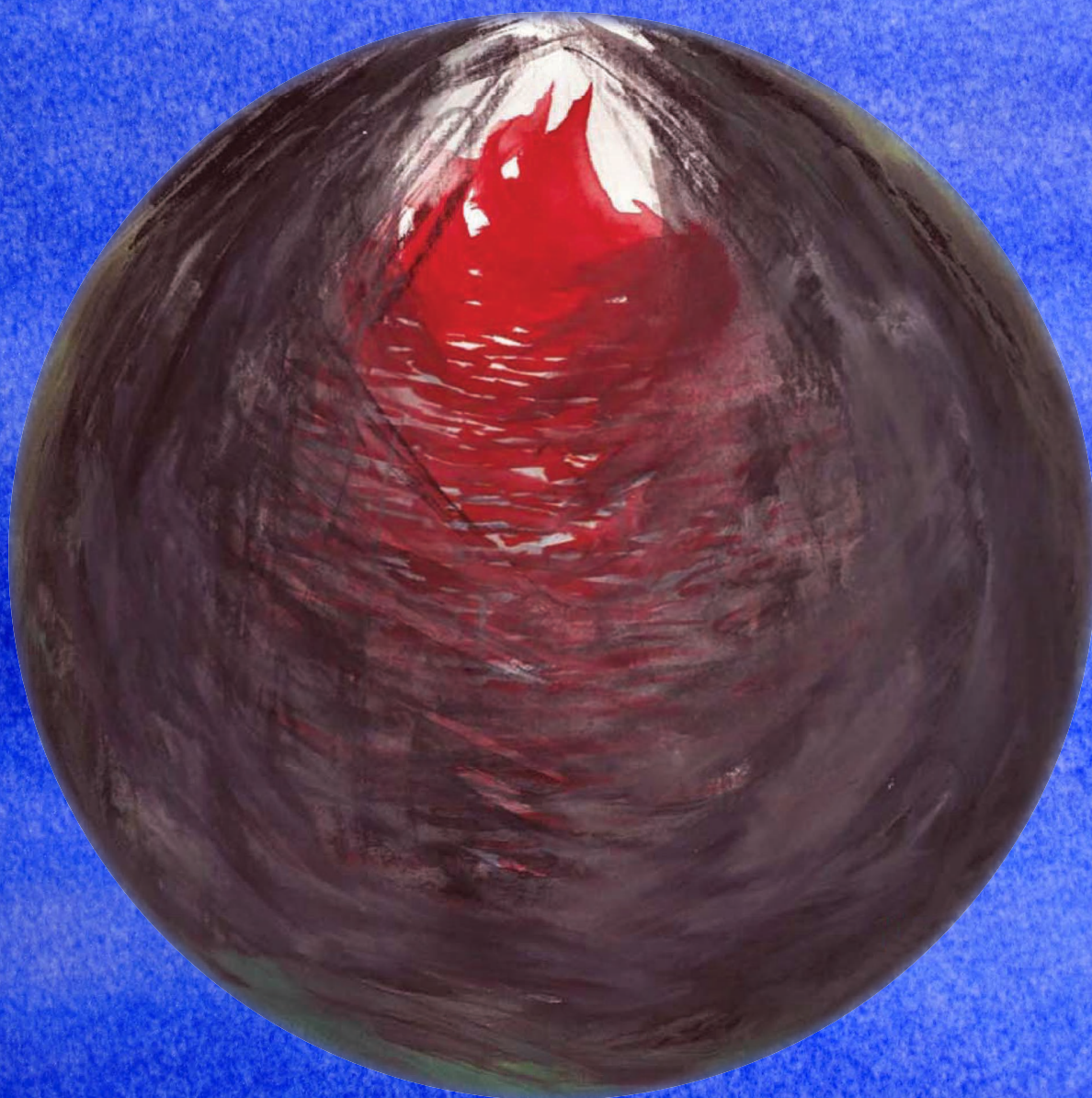

OGLAR

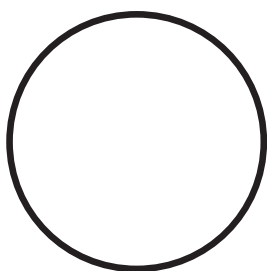
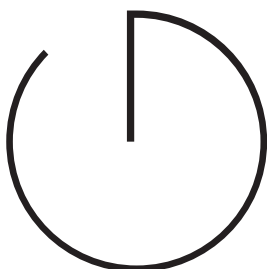
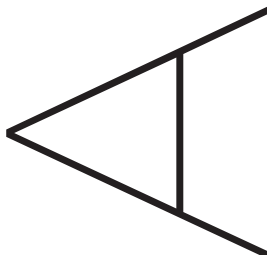
LETO
2016,
ŠT. 32

GLASILO KULTURNEGA DRUŠTVA ZAVRATEC

DECEMBER 2016

UVODNIK

2 Uvodnik

DRUŽABNA KRONIKA

- 3 Župnijsko pastoralni svet
4 Gasilska mladina v letu 2016
5 Čadrg
7 Strokovna ekskurzija operativnih članov PGD Zavratac

KULTURA

- 9 Služenje na kmetih
10 Foto zgodba izvedbe glasbene pravljice »O pravljici, ki je ni nihče povedal«
11 Poletje in jesen v zavraškem pevskem zboru

JEZIKOVNI KOTIČEK

29 Beseda *zelo* ima kar 238 sinonimov

EKOLOGIJA

- 13 Bosanski planinski konji v Sloveniji že v 15. stoletju
16 Izbrani recepti s katerimi si lahko lajšamo prehladno obdobje

IZ ZGODOVINE

18 Izginule domačije, stavbe v Zavratacu

ŠOLSKE STRANI

- 24 Naravoslovni dan: Žiri
24 Lov na skriti zaklad
26 Jaz čez 20 let

OGLAR – glasilo Kulturnega društva Zavratac
Leto 2016, številka 32

Izdaja *Kulturno društvo Zavratac*
Uredila *Gašper Rejc in Tanja Tuma*
Naklada *100 izvodov*
Oblikovanje *Andreja Uranič, ADA Design, www.ada.si*
Tisk *NTD, Ljubljana*

UVODNIK

TANJA TUMA

Danes lahko praznujemo božič; kristjani rojstvo Jezusovo, pogani sončev obrat in vsi ostali po svojih duhovnih navdihih. V sladkem pričakovanju pletemo venčke in krasimo drevesce, razmišljamo o darovih in dobrih delih, ki jih bomo namenili bližnjemu ali tujcu. Vendar ni daleč nazaj, ko ni bilo tako. V komunističnem režimu božiča ni bilo. Ukinili so ga in le redke družine so zbrale pogum, da so na božični večer sedle za mizo ali se celo odpravile v cerkev. V mestih so rezane smrečice prodajali šele nekaj dni po božiču in malokdo si je drznil na mizo postaviti adventni venec. Živeli smo v totalitarnem sistemu, kjer so bila tudi praznovanja oblika ideološkega nadzora in znotraj naroda jedro spora.

Z družino sem živela na Streliški ulici pod Gradom, v samem središču Ljubljane. Oče je imel neznansko veselje s krašenjem smrečice in novoletnimi obredi, saj je zrasel v sirotišnicah Kraljevine Jugoslavije, sam, brez družine, sirota. Pri mami v Brkinih so seveda božič praznovali, četudi so šli v cerkev bolj poredkoma. Pač ljudje kot skale, kleni Slovenci, a bolj slabi verniki.

Ko sem odraščala med ljubljanskimi stolpnici v šestdesetih, doma nismo praznovali božiča. Tudi od sošolcev nisem nikoli slišala, kaj so počeli tisti večer. Božič je bila le beseda, ki sem jo poznala iz mladinskih knjižnih del, magični dan, ki so se ga pesniki in pisatelji spominjali z nežnostjo, dan, ki je nekoč bil, pa ga čez noč ni bilo več. Verjamem, da je bilo izven mest malo lažje in da so se tudi ljudje bolj držali starih običajev.

Nato so se časi otoplili, prišla so osemdeseta in z njo so se vrnili tudi nekdanji obredi in prazniki. Čar adventnega časa in božiča mi je prva odstrla tašča in to prav v Rovtahn. Pri Tumovih, ki so vrsto let živeli v Švici, so božič od nekdaj praznovali. Začelo se je s prvo adventno nedeljo, ko smo prižgali prvo svečko in grizljali drobno pecivo. Nato vsak teden do božičnega popoldneva, ko smo krasili smrečico in podnjo postavili umetniške jaslice iz mavca. Večerja, darilca in potica so okrepili duha, tako da sva s taščo v letu, ko je mož služil vojni rok v JLA, šli na polnočnico. Duhovnik je obred vodil zelo resno. Pridiga je bila dolga in maša je trajala, da so že zvonovi v zvoniku trepetali od mraza. Na koncu je župnik vernike pozval k molitvi za umrle, ki so izginili v neznano, za umrle duše sorodnikov, ki so jih pokopali v preteklosti in za mlade fante, ki služijo vojaščino v armadi. Odšli sva po škripajočem snegu domov, ne da bi dojeli, kdo so izginuli umrli. Šele ko sem se leta kasneje poglobila v zgodovinska dogajanja po drugi svetovni vojni,

sem razumela hudo bolečino krajev in ljudi, med katerimi danes živim.

Danes lahko vsak praznuje, kar hoče. Vsak lahko napiše ali izreče, kar hoče. Lahko svetuje in razglablja, analizira in pomirja. Svobodni smo. Celo hudobni in zli jeziki smejo žaliti druge, najraje ženske. Živimo v demokraciji. Pa res vse smemo? Smo resnično državljani brez meja?

Veliki francoski filozof Montesquieu, ki je postavil temelje treh vej oblasti, je zapisal, da je malo svobode tiranija, veliko svobode pa kaos. Pomembna je zdrava mera in ravnovesje med zakoni in osebno svobodo. Vsak od nas delček osebne svobode podari na oltar skupne družbe in civilizacije.

Zato dragi sovaščani, cenimo to našo, komaj 25 let staro demokratično Slovenijo! V njej se lažje diha in spet praznuje in misli, kar kdo hoče. In ko svobodne misli zaplavajo v svet, se njihovi valovi radi ujamejo z drugimi. Po naravi smo ljudje družabna bitja. Raje iščemo sožitje kot prepir. Saj nihče ni večer. Prisluhnimo sporočilu Silvane Paletti, rezijske pesnice in letošnje Mirine nagrajenke:

*Življenje zame
je kakor luč,
ki se prižge
in ugasne
kot sanje.*

Vesel božič in srečno novo leto, pa lepe sanje želimo snovalci Oglarja in KUD Zavratac!

ŽUPNIJSKO PASTORALNI SVET

SAMO ČUK

Na nedeljo 20. Novembra 2016 se je zaključilo Sveto leto usmiljenja.

Župnijski pastoralni svet (ŽPS), ki se je v letu 2016 sestal na štirih rednih sejah, si je že na začetku koledarskega leta v groben načrtal potek dela v župniji, da bi izredno jubilejno leto lahko zaživel v polnosti. Pogosto smo se spraševali: kako v svetem letu odpreti srca za vse tiste, ki živijo v različnih bivanjskih periferijah, kako spodbuditi k opravljanju telesnih in duhovnih del usmiljenja, da bi tako prebudili svojo vest pred dramo revščine.

V okviru ŽPS delujejo tri skupine: Oznanjevalna komisija, Bogoslužna (liturgična) komisija in komisija za dobrodelnost. Vsaka od skupin je glede na svoje poslanstvo pripravila kratek program na temo Sveto leto usmiljenja ter ga predstavila na skupnem srečanju. Posamezni dogodki so nas spremljali vse leto. Velik dogodek za župnijo pa je bil v nedeljo, 16. oktobra, ko smo se udeležili slovesne akademije ob zaključku leta usmiljenja, kjer nas je nagovoril duhovnik Robert Friškovec. Tema njegovega govora je bilo telesno delo usmiljenja, in reševanje jetnikov in zapornikov. Besedo je imela tudi naša župljanka, ki je pomagala ljudem v Indiji ter nam s svojim pričevanjem predstavila njeno in poslanstvo sodelavcev. V oblikovanje akademije se je vključil tudi cerkveni zbor, ki je lepo zapel.

Kljub temu, da smo majhna župnija, smo uspeli pripraviti lep dogodek, ki bo marsikomu ostal v lepem spominu. Leto usmiljenja v središče postavlja vero ter želi spomniti Cerkev na njeno primarno poslanstvo: biti znamenje in pričevanje usmiljenja v vseh vidikih svojega pastoralnega življenja.

Maj je bil zaznamovan s šmarnicami ob posameznih kapelicah. Pripravili smo seznam lokacij kapelic in sodelujočih pri organizaciji šmarnične pobožnosti. Želja je bila, da bi bile lokacije čim bolj razpršene po zaselkih in bi bilo tako omogočena udeležba tudi tistih, ki so manj mobilni in tistim, ki radi poromajo peš. Udeležba je bila zelo dobra, za kar so zaslužni posamezniki, ki so poskrbeli za organizacijo poteka šmarnic.

Za zaključek meseca maja nas je ob priliki birmovanja obiskal škof. Vsa župnija je žarela v blišču birme, birmancev in obiska gospoda škofa.

Sledilo je praznovanje zavetnika svetega Urha, ki se je nadaljevalo z naslednjim dnem z obiskom Fatimske Marije. Praznovanje Urhove nedelje se je kot običajno začelo nekaj dni prej, ko so posamezniki – animatorji in pevski zbor poskrbeli za pripravo predprazničnega vzdušja za otroke in mlade. Za vse ostale, pa je bilo organizirano druženje v nedeljo po nedeljski maši.

Stare stopnice do cerkve sv. Urha. (Vir: internet)

Naslednji dan je bil zaznamovan z obiskom Fatimske Marije. V popoldanskih in večernih urah se je v cerkvi nabralo veliko župljanov, ki so se želeli srečati s Fatimsko Marijo, tako kot se je to zgodilo mladim pastirčkom pred sto leti. Zaključek obiska Fatimske Marije je bila večerna procesija z lučkami po vasi, ki je ob petju in molitvi marsikomu pričarala lep nostalgичen poletni večer.

V cerkvi na Medvedjem Brdu je bilo leto zaznamovano z obnovo oltarja in kipov na njem. Posamezniki so s svojim botrstvom pri obnovi kipov svetnikov pripomogli, da je cerkev na »Katarinčno nedeljo« 27. novembra ob blagoslovu škofa Bizjaka, zasijala v vsej svoji veličini. Mnogi smo bili presunjeni ob pogledu na veličastno obnovljeni oltar in na vso ostalo prenovljeno notranjost cerkve. Tudi spodbudne besede gospoda škofa ob slovesnem blagoslovu, so marsikoga nagovorile. Upamo, da bomo uspeli z obnovo še ostalih preostalih delov v cerkvi in tako bo cerkev sv. Katarine spet vredna častitljivega pogleda.

Za konec še povabilo vsem župljanom. Vse vaše ideje, predlogi in spodbude, ki jih imate in bi želeli, da se stvari v župniji spremenijo, prosimo posredujte duhovniku ali enemu od članov župnijskega sveta, da jih bomo obravnavali na skupnih srečanjih. Ne samo pohvale, tudi graje bodo koristile reševanju problemov.

GASILSKA MLADINA V LETU 2016

JURE LESKOVEC

Leto 2016 se približuje koncu in tudi vse aktivnosti v zvezi z gasilsko mladino se zaključujejo. Bili smo prav tako aktivni kot leta poprej.

V tem letu se je gasilska mladina tradicionalno udeležila Florijanove procesije na Medvedjem Brdu in letovanja na morju. Počitnic v Puntizeli se je udeležilo devet mladih gasilcev z mentorjem Damjanom Kogovškom. V začetku oktobra sta se dva mlada gasilca udeležila srečanje gasilske mladine Gasilske zveze Idrije na Vrsniku.

Preko celega leta so mladi člani z mentorji pridno vadili in se v mesecu marcu udeležili na prvem tekmovanju. Tekmovanja v kvizu, ki je potekalo v Črnem Vrhu, se je udeležilo šest ekip. Uspešna je bila ekipa pripravnikov, ki so dosegli tretje mesto. Žal se tako nobeni od ekip ni uspelo prebiti v nadaljnje tekmovanje.

Naslednjega tekmovanja smo se udeležili 4. junija v Dolah. Mladi gasilci so se pomerili v orientacijskem teku. Iz PGD Zavratac se je tekmovanja udeležilo šest ekip, od katerih so se na stopničke uvrstile štiri ekipe. Osvojili smo tri druga mesta in eno tretje mesto. Od treh ekip, ki so se uvrstile na regijsko tekmovanje, sta se tekmovanja udeležili le dve ekipi. Ekipa pionirjev je dosegla šesto mesto, ekipa mladincev pa enajsto mesto. Tako smo z regijskim tekmovanjem iz orientacije, ki je potekalo v Novi Gorici, zaključili tekmovalno leto 2016.

V sklopu meseca požarne varnosti smo imeli v sredini oktobra z mladimi gasilci tri vaje.

Pionirji so imeli vajo na temo GAŠENJE ZAČETNEGA POŽARA, mladinci VSTOP V PROSTOR IN PREISKOVANJE ZADIMLJENEGA PROSTORA in pripravniki GAŠENJE NOTRANJEGA POŽARA.

Mladi so pokazali, da o gasilstvu že kar nekaj vedo in so se na vajah zelo dobro odrezali. Za izvedbo oktobrske vaje gre velika zahvala tudi šestim mentorjem, ki so si vzeli čas in pripravili zanimive in poučne vaje.

NA POMOČ!

Voda! (Foto: Jure Leskovec)

Pogasili smo tudi gasilski dom. (Foto: Jure Leskovec)

ČADRG

SAMO KUŠČER

Čarobna vasica visoko nad Tolminko

Vsoboto, 5. novembra, je petčlanska delegacija iz krajevne skupnosti Zavratac obiskala kraj Čadrg na Tolminskem. Čadrg je znan po dobrem siru, znamenit je tudi po komuni za odvisnike, nas pa je najbolj zanimalo tesno sodelovanje med krajani, ki je morda nekaj edinstvenega v bližnji in širši okolici.

Med odličnim kosilom na ekološki kmetiji Lovrč nam je gospod Ludvik Janež, starosta Čadrga in že desetletja njegova gonilna sila, povedal, da je imel Čadrg v svoji dolgi zgodovini številne vzpone in padce. Leta 1910 je tod živelo 214 prebivalcev, leta 1982 jih je bilo le še 22, danes jih je okoli 50. Ves čas, med vso dolgo zgodovino (pisni viri Čadrg prvič omenjajo v 13. stoletju, našli pa so tudi arheološke dokaze za poseljenost v kameni dobi) pa je značilno tesno sodelovanje znotraj skupnosti.

G. Ludvik Janež ob sirarskem kotlu. (Foto: Samo Kuščer)

Za mizo na turistični kmetiji Lovrč. Delegaciji iz KS Zavratac se je pridružil g. Ludvik Janež (v levem kotu). (Foto: Samo Kuščer)

Odmaknjeno življenje

Cesta iz Tolmina v Čadrg je sicer ozka, a lepo speljana in dobro tlakovana. (Upam si trditi, da je boljša od večine naših cest.) Vožnja vzdolž soteske Tolminke in po zavojih čez strma pobočja je udobna in varna. Ni pa bilo vedno tako. Ne tako dolgo nazaj, v času, ki se ga starejši prebivalci še spominjajo, ceste ni bilo in vasica visoko nad Tolminko je bila v veliki meri odrezana od sveta.

Gospod Janež, ki poleg vsega drugega skrbi tudi za izročilo o preteklosti Čadrga, nam je povedal, da so še v njegovem otroštvu krste s preminulimi krajani morali peš nositi v dolino, kar je bilo vsekakor nadvse težavno, prihajalo pa je tudi do neljubih in včasih tudi skoraj komičnih zapletov. Povedal nam je tudi za zabavno metodo, kako so krajani včasih, ko so se v gostiščih v dolini malo preveč okrepčali, na poti nazaj le prijeli konja za rep, ta pa jih je po vseh zavojih in klancih, ki jih je tako dobro poznal, zvesto privedel nazaj v domačo vas. Ni povsem jasno, ali gre za 'zgodovinska dejstva' ali le za duhovito ljudsko bajko, vsekakor pa se pripoved lepo prilega tem živahnim, a nekoliko neukročenim krajem.

Takoimenovani Hudičev most, ki je vpet med skale 60m nad sotesko Tolminke stoji že dolgo, saj bi bil prehod sicer ne le težaven, a povsem nemogoč, vendar v starih časih ne bi prenesel večje teže. Ko so ga v drugi polovici prejšnjega stoletja utrdili, se je bilo mogoče lotiti tudi cestne povezave. V tistih časih je bilo občino še težje pripraviti do takšnega podviga kakor danes, zato so se v sedemdesetih letih krajani sami lotili izgradnje betonske ceste. Delali so vsi – mladi krepki mošje in žene, starejši, celo otroci, ki so nosili vodo za beton.

Bolj ali manj sodobna povezava s širšim svetom je tako že lep čas vzpostavljena in vendar Čadrg ostaja osamljen in odmaknjen.

Od sira do mamil

Takšne udarniške delovne akcije, kakršna je bila gradnja ceste, ki so jo zmogli krajani Čadrga z veliko volje in energije ter neverjetno tesno medsebojno povezanostjo, niso več v modi. To je po svoje seveda dobro, po drugi strani pa je tesno sodelovanje med ljudmi, ki živijo na istem območju, nadvse pomembno za živo skupnost. V Čadrgu se te vezi ohranjajo, pa naj gre za sečnjo lesa, izdelovanje sira ali podporo mladim zasvojevcem od mamil, ki bi se radi odvisnosti odvadili.

Ko je organizacija, ki jo je ustanovil italijanski duhovnik don Pierino, da bi pomagal ljudem premagati odvisnost

Stiskalnice za sir. (Foto: Samo Kuščer)

Sir v zorilnici (Foto: Samo Kuščer)

od mamil, iskala lokacijo za takšno skupino v Sloveniji, je naletela na precejšen odpor. Po precejšnjih težavah in celo po preklicu na že dogovorjeni lokaciji so jih sprejeli v Čadrgu. Gospod Janež, ki ima za to največ zaslug, pojasnjuje,

da ljudje kot posamezniki čemu takemu praviloma ne nasprotujejo, če pa se pogovarjajo v skupini, zadostuje že en sam izražen pomislek, da se celotna skupina začne obračati proti predlogu. Zato se je z vsakim krajanom pogovarjal posebej in od vseh pridobil soglasje. Očitno je bil pristop pravilen, saj še danes, po mnogih letih, med krajan in don Pierinovo skupino ni nobenega trenja. Prirejajo celo skupne meditacije ob glasbi na enem najbolj slikovitih prostorčkov v vasi, na lepo urejenem cvetličnem vrtičku tik nad visokim prepadom. Vsekakor primeren kraj za meditacijo!

Še najbolj znamenit pa je Čadrg po svojem siru, tolmincu. Medtem ko ima več kmetij mlečno živino, je sirarna le ena. Sir delajo v skupnem kotlu v skupnih prostorih, ki so jih opremili z evropskimi sredstvi. Pri izdelavi sira se izmenjujejo, izdelan sir pa potem prodajajo ločeno, vsak tolikšen delež, kolikor je prispeval mleka.

Čadrg velja za ekološko vas, štiri od petih kmetij so ekološke. Vzpostavljeno imajo agrarno skupnost in skupni gozd skupno izkoriščajo. Tudi to so uredili na svojski in zanimiv način, ki utrjuje skupnost. Logar drevesa, predvidena za sečnjo, označi z različnimi številkami, potem pa krajan vlečejo številke kot pri srečelovu in si ne morejo prosto izbirati dreves, ki bi jim bila najbolj všeč. Tako se že vnaprej izogonej morebitnim sporom in zavidanju.

Čarobni Čadrg

Vasica nad Tolminko je vsekakor nekaj posebnega. Imajo zanimivo zgodovino, prekrasno lego in odlični sir. A vse to bi gotovo rekli še za marsikatero vasico na severnem Primorskem in še kje. Naši kraji so lepi, marsikje delajo dober sir, preteklost je ponekod nadvse pestra in čarobna. Čadrg je nekaj posebnega zaradi sodelovanja, skupnega opravljanja nalog in reševanja problemov. Nekaj posebnega je zaradi zavedanja, da so skupaj močnejši kakor posamič. Zelo verjetno je, da se brez tega tako majhna vasica ne bi obdržala že vsa ta stoletja.

STROKOVNA EKSURZIJA OPERATIVNIH ČLANOV PGD ZAVRATEC

PRIMOŽ LESKOVEC

Kot del izobraževanja in družabnega dogajanja v društvu smo pred leti uvedli tudi strokovne ekskurzije (za katere sami zberemo sredstva) in so namenjene predvsem obisku naših kolegov gasilcev v poklicnih in prostovoljnih društvih. Obenem pa si ogledamo tudi katero od Slovenskih znamenitosti in ohranjeno dediščino naših prednikov.

Letos smo si za prvo postajo izbrali Gasilsko brigado Ljubljana. Poklicno gasilstvo v Ljubljani ima skoraj stoletno tradicijo, tako da je brigada najstarejša in tudi največja poklicna enota v Sloveniji. Gasilsko službo danes sestavlja 128 gasilcev, razporejenih v štiri enakovredne izmene – čete. V voznem parku pa imajo več kot 20 vozil za različna posredovanja.

Po predstavitvi delovanja brigade in ogledu voznega parka in opreme smo se zapeljali do letališča Jožeta Pučnika na Brniku, kjer so nam predstavili delovanje njihove poklicne gasilske in reševalne službe (GaRS). Zanimivost pri gasilcih na letališču je predvsem njihova oprema za reševanje pri letalskih nesrečah z visoko zmogljivimi vozili na čelu.

Ob kavi smo si ogledali še nekaj vzletov in pristankov letal, nakar smo se odpravili proti Naklem, kjer smo si privoščili kosilo in krajši počitek. Pot smo nadaljevali proti Kropi, kjer smo si ogledali kovaški muzej, nato pa smo se preko hriba in skozi znano vas Dražgoše zapeljali še do prostovoljnih gasilcev v Železnikih.

Gasilska brigada Ljubljana. (Foto: arhiv društva)

Gasilska reševalna služba na ljubljanskem letališču. (Foto: arhiv društva)

Železarski muzej v Kropi. (Foto: arhiv društva)

Tudi gasilci v Železnikih so nas toplo sprejeli, predstavili njihovo delovanje ter opremo in nam s filmom in fotografijami prikazali katastrofalno razdejanje, ki ga je prizadejala vodna ujma leta 2007.

Na poti domov smo se vstavili še v Dolenji vasi, kjer domujejo naši trenutno najboljši skakalci – bratje Prevc. Seveda smo po vrnitvi v Zavrtec morali dnevno dogajanje temeljito analizirati in predebatirati v domačem gasilskem domu. Več fotografij z ekskurzije in tudi drugih dogodkov med letom si lahko ogledate na Facebook strani društva: <https://sl-si.facebook.com/PGDZavrtec>

V imenu PGD Zavrtec želim vsem krajanom lepe praznike in sreče v prihajajočem letu!

PGD Železniki. (Foto: arhiv društva)

SLUŽENJE NA KMETIH

LARISA BOGATAJ

V nedeljo, 16. 10. 2016, se je v gasilskem domu v Zavrattu odvijala prireditev z naslovom Služenje na kmetih. Rdečo nit so vlekli resnične zgodbe starejših prebivalcev Zavratta, Potoka in Medvedjega Brda, ki smo jih odigrali otroci s podružnične osnovne šole Zavratac s pomočjo starejših vaških otrok pod vodstvom učiteljice Darje Kogovšek.

Dramska igra govori o času, ko so se morali sedemletni ali še mlajši otroci odtrgati od materinega krila in stopiti v, za nekatere mrzel in tuj svet hlapcev, dekel in pastirčkov, za druge skoraj drugi dom s prijazno gospodinjo. Igra govori o krivicah, ki so se dogajale malim pestrnam, o navihanih hlapcih, zagledanih v novo dekle, o strogih gospodarjih in o milih gospodinjah...

Še posebej pa nam je prireditev popestrila folklorna skupina iz Zadloga, ki je zatresla pod zavraškega odra. Odmevala je harmonika, štirje plesni pari folklore pa so

se živahno vrteli. Slišalo se je tudi vriskanje poskočnih plesalcev.

Med pripravami na prireditev smo se večkrat nasmejali do solz. Vir smeha so bili največkrat precej resnično zaigrani prizori, za katere smo kasneje izvedeli, da niso bili zaigrani (na primer padec hlapcev s senika – mize). Včasih so nam ponagajali tudi rekviziti – enkrat se je stol pod težo gospodarja zlomil, pa še miza je skoraj izgubila nogo, drugič smo imeli težave s preveč resničnim zgledom scene (kup gnoja). Pa še, ko se je dekla zarekla, da gre narezat rezance namesto rezanico.

Ob koncu predstave se je razdelilo še mini kuharice »Šestkrat zele pol je pa nedele« z recepti za en teden. Že naslov sam razkriva, kaj je ključna sestavina vseh receptov.

Skozi prireditev je lahko prav vsak okusil kanček življenja otrok poslanih po svetu za kruhom ter se zavedel sreče otrok, ki so rojeni v današnjem svetu.

Nastopajoči so si ob koncu prireditve prislužili bučen aplavz. (Foto: Jošt Rupnik)

FOTO ZGODBA IZVEDBE GLASBENE PRAVLJICE »O PRAVLJICI, KI JE NI NIHČE POVEDAL«

ANDREJA IN MARKO KRŽIŠNIK

Dogodek ob praznovanju sv. Urha, julija 2016.

Kraj: Dvorana gasilskega doma v Zavrtaču

Izvajalci: Otroško-mladinski pevski zbor župnije Zavrtaec s solisti.

Gledalci so že nestrpno pričakovali nastopajoče.

Zastor se je odprl in pevci so začeli peti s polno vnamo.

Trije fantje (Vid in Žiga Menegatti, Jakob Pintar) so se odlično znašli v vlogi nagajivih fantov.

Pravljica (Maša Menegatti) in mizar (Robert Rijavec) sta zgodbo začinila z odlično zapetima in odigranima vlogama.

Zbor se je zelo dobro spoprijel z igro in petjem na odru. Slišali smo veliko lepih skladb.

Soustvarjalke pravljice so bile ponosne na vse nastopajoče.

POLETJE IN JESEN V ZAVRAŠKEM PEVSKEM ZBORU

ANDREJA PETRIČ

Zavraški mešani pevski zbor pevsko sezono vedno zaključi s praznikom sv. Urha v Zavrattu. Poleti imamo enako kot šolarji počitnice, med katerimi se odpočijemo od preteklih vaj in nabiramo moči za tiste, ki nas čakajo jeseni. Letos so bile te počitnice zares kratke, saj nas je 23. julija čakal prav posebej lep dogodek. Peli smo na poroki nekdanje sopevke, zdaj pa pogosto dodatne korepetitorke, Tadeje. Poroka je bila za nas poseben izziv, saj smo peli ob spremstvu velikega števila instrumentalistov. Posebej nas je navdušilo, kako lahko sakralno petje popestrijo bobni. Da je bila izkušnja še lepša, je pripomoglo tudi dejstvo, da je poroka potekala v Piranski stolnici.

Na začetku septembra nas je čakal tradicionalni pevski piknik, kjer skupaj z družinami začnemo novo pevsko sezono.

Letos sta za organizacijo piknika na Njivcah poskrbela zakonska para Rejc in Rijavec. Hrana je bila odlična, vreme kot bi ga naročili, družba pa itak preverjeno zakon. Odbojka in nogomet nam gresta super in o pikniku lahko rečemo le še to – vsako leto je bolj fajn!

Potem pa štart s pevskimi vajami... To, da smo bili vso jesen aktivni, ste se lahko prepričali na Katarinčno nedeljo na Medvedjem Brdu. Ker si včasih zaželim dodatnih izzivov, smo se tokrat ponovno preizkusili tudi v igralstvu. Blagoslov restavriranega glavnega oltarja smo popestrili s kratko prireditvijo, kjer smo igrane odlomke o svetnikih, ki se nahajaj v cerkvi, povezali s petjem. Ugotovili smo, da pri takih izzivih uživamo, zato verjemite, da še nismo rekli zadnje besede.

foto Tadej Tuma

BESEDA *ZELO* IMA KAR 238 SINONIMOV

ANDREJA KOGOVŠEK

Pri Inštitutu Frana Ramovša so letos oktobra izdali še eno izmed del, ki spada v ključni korpus posameznega jezika – *Sinonimni slovar slovenskega jezika*. Pod delo so se podpisali Jerica Snoj, Martin Ahlin, Branka Lazar in Zvonka Praznik.

Sinonim je beseda, ki ima (skoraj) enak pomen kot kaka druga beseda; sopomenka, soznačnica (SSKJ).

Slovar vsebuje več kot 1.292 strani ter 74.509 iztočnic. Vse besede nimajo sinonimov; takih besed je približno 5 odstotkov. Največ sinonimov ima prislov *zelo*. Ima tri pomen:

- › izraža, da dejanje, stanje nastopa v veliki meri, z veliko intenzivnostjo;
- › izraža, da lastnost nastopa v visoki stopnji;
- › izraža, da čustvo nastopa z veliko intenzivnostjo.

Skupaj ima kar 238 sinonimov: blazno, brez primere, brezprimerno, bajno, brezumno, bridko, čuda, čudo, da je veselje, dobro, dogrda, do grdega, do hudega, do mozga, do mrtvega, do neba, do nezavesti, do neznosnosti, do onemoglega, do onemoglosti, dosita, do sitega, do skrajne meje, do skrajnosti, drastično, do mrtvega, do smrti, ekstremno, fantastično, fejest, fino, ful, grozansko, grozno, grozotno, grozovito, goreče, hudičevo, hudikovo, hudimano, hudi-

manovo, hudimansko, hudirjevo, hudo, izjemno, izredno, iz dna duše, iz dna srca, iz globine duše, iz globočine duše, jako, kaj, kapitalno, kar se da, kot sto hudičev, krepko, močno, na smrt, neskončno, na vse mile viže, na vse pretege, na vso moč, nadvse, na hudiče, na mrtvo, na vse kriplje, na vse žile, na žive in mrtve, nedoumljivo, nedoumno, nepojmljivo, neskončno, neusmiljeno, nezapopadljivo, neznansko, nič kako, nad mero, na moč, nenavadno, neizmerno, nemalo, nezaslišano, neznosno, obupno, od hudiča, od hudika, od hudimana, od sile, peklensko, pošteno, prekleto, presneto, prokleto, porazno, preveč, presilno, rajsko, rekordno, sakramensko, sakrabsko, salabolsko, salamensko, saprabsko, sapramensko, sila, silno, silo, skozinsko, skrajno, skrajnje, strašansko, strašno, strašljivo, silovito, smrtno, strupeno, strupensko, svinjsko, satansko, šmentano, škandalozno, vražje, v živo, v dno duše, v dno srca, v globino duše, vroče, zlomkovo, z vsemi štirimi, z vso svojo osebo, začuda, začudo ...

BOSANSKI PLANINSKI KONJI V SLOVENIJI ŽE V 15. STOLETJU

DAPHNE LEVAC CORNELISSEN

Kot sovaščani že veste, imamo v Zavrtaču tudi konje. Gre za pasmo Bosanski planinski konj. V naši čredici so trenutno štirje. Kobilica Živa, ki je namenjena za nadaljnjo rejo, je stara pet let in nas je letos razveselila s prvim žrebičkom. Čeprav je ujahana, jaham jo sama in tudi drugi, je mlada in rada trmari. Vseeno je učljiva, prijazna in brez dvoma glavna v čredi. Žrebe je povrgla julija letos. Pozimi ga bo prevzel glavni rejec pasme v Sloveniji, zelo verjetno bo potoval naprej v Srbijo, kjer bo njegova krvna linija služila za nadaljnji razplod.

Poleg kobile redimo kastrata Baruta. Star je dve leti in pol ter zelo prijazen in crkljiv. Še ni ujan. Z dresuro bova začela naslednje leto, saj pri konjih ni smiselno hiteti in jih uvajati, preden so dovolj močni, da lahko nosijo našo težo. Živi in Barutu se letos oktobra pridružil žrebec po imenu Stipe. Namenjen je bil sicer za pleme, vendar je za nadaljnjo rejo zrasel prevelik. Četudi to čudno zveni, je pri plemenskem razplodu pomembno, da se ohranijo idealne linije

pasme. Z mamom, ki je njegova solastnica, sva tako morali dati Stipeta kastrirati. Ujahavanje bova lahko začela že spomladi, saj z mamom komaj čakava, da bova lahko vsaka na svojem konju, jaz na Živi, ona na Stipetu, šli jahat. Zagotovo se srečamo na zavraških poteh in stranpoteh. Sicer pa dobrodošli na obisk ali če vas zanima kaj več o Bosanskih planinskih konjih. O zgodovini te pasme malo več v nadaljevanju.

Planinski konji z območja Bosne in Hercegovine ter Dalmacije so v Slovenijo prišli že v 15. stoletju z Uskoki – pribežniki, ki so zapustili svoje domove zaradi turških vpadov. Uskoki so bili pravoslavni prebivalci Bosne in Hercegovine ter Dalmacije krščanske veroizpovedi. V Slovenijo so prišli so s svojim bornim premoženjem, culo in konjem, na katerega so bili življenjsko odvisni in zelo navezani. Naselili so se na območju današnje Bele krajine in Notranjske ter se postopoma asimilirali s tamkajšnjim prebivalstvom.

Daphne na Živi

Barut uživa na snegu

Med drugim so Uskoki na Pivškem na svojih majhnih planinskih konjih za gospodo nadzirali mitnico v Zagorju. Predvsem so lovili nepridiprave, ki so se izogibali plačilu mitnine. Kot najeti vojaki so na svojih konjih pomagali tudi vojski deželnega kneza Porcija pri dokončni zadušitvi drugega vseslovenskega punta leta 1635 pod gradom Šilentabor.

Znani slovenski junak Martin Krpan iz povesti Frana Levstika, ki je na Dunaju premagal Brdavska ter tihotapil sol ali soliter na Pivškem in Notranjskem, je imel malo bosansko kobilico, saj drugih malih konj takrat zanesljivo ni bilo. Krpanova kobilica ima v povesti pomembno vlogo, saj poseblja zanesljivost, vzdržljivost in moč. Dr. Milan Jazbec v svoji knjižici *Diplomat* Martin Krpan vabi k svojevrstnemu branju in razumevanju osrednjega slovenskega literarnega junaka, ki ga poskuša videti in dojeti kot možnega diplomata.

Meja med Habsburško-Avstrijsko, kasneje Avstro-Ogrsko monarhijo in Bosno pod turškimi oblastmi ni bila »zaprta« in strogo varovana. Trgovanje je bilo živo, z njim pa tudi trgovina s planinskimi konji iz območja Bosne. Na tisoče bosanskih planinskih konj je bilo v 1. svetovni vojni

vklučenih v gorsko vojno na fronti med centralnimi silami (Avstrijo) in antanto, katere del je bila soška fronta. Po vojni je v zahodni Sloveniji in tudi v Avstriji na Tirolskem ostalo precejšnje število teh konj, saj so njihovo uporabno vrednost zelo cenili v hribovitih območjih.

Uporaba bosanskih konj v Sloveniji se je po 1. svetovni vojni še bolj razširila, saj je Slovenija postala sestavni del države SHS, kasneje Kraljevine Jugoslavije. Bosanski planinski konji so bili v primerjavi s težjimi delovnimi konji malemu slovenskemu kmetu lažje dostopni in sorazmerno poceni. Prav tako so ti konji zaradi skromnosti in vzdržljivosti tudi mnogo bolj primerni in vsestransko uporabni za nošenje tovora, vleko in jahanje.

Po drugi svetovni vojni se je bosanskim planinskim konjem, ki so se v manjši meri vzrejali in uporabljali v Sloveniji, pridružilo še na desetine skupin »samaršev«, ki so v glavnem nosili drva iz težko dostopnih gozdov do bližnjih cest. Drva so bila po drugi svetovni vojni tja do sedemdesetih let prejšnjega stoletja pomemben izvozni artikel, predvsem v Italijo. V vsaki skupini »samaršev« je bilo od 15 do 20 konj in trije do štirje delavci iz Bosne. Nekateri so delali kot sezonski delavci ter se občasno vračali domov, veliko pa

Prevelik lepotec Stipe

se jih je za stalno preselila v Slovenijo in se asimilirala. Večina bosanskih planinskih konj je v Sloveniji ostala, večji del v lasti priseljenih in asimiliranih Bošnjakov ali Hercegovcev, ki so bili samarjenja – tovorjenja s temi konji najbolj večji, nekaj pa so jih pokupili tudi Slovenci in nadaljevali delo v gozdovih, pri oskrbi in gradnji planinskih koč v visokogorju, gradnji daljnovodov in drugih objektov v težko dostopnih območjih Slovenije.

Naj omenimo samo nekaj najbolj poznanih družin. Grebenar, Šlišković, Jezerački, bratje Đotlo idr. so nosili drva na Kočevskem, v Brkinih in v Beli krajini. V Zasavju sta bila brata Danilo in Ilija Čelan, kasneje pa so to prevzeli Slovenci, Dornik in Kolman iz Hrastnika, Kuder iz Zagorja in drugi. Še danes drva iz gozdov nosijo konji Ilije Vidovića in Mladena Barića na Tolminskem in Idrijskem.

Nenazadnje ne smemo pozabiti bosanskih planinskih konj, ki jih je v svoji sestavi v Sloveniji uporabljala JLA in so po razpadu Jugoslavije ostali v Sloveniji pri privatnih lastnikih in rejcih. Po osamosvojitvi leta 1991 in zaradi vojne v Bosni je število teh konj v Sloveniji počasi upadalo, saj ni bilo mogoče uvoziti plemenskih žrebcev in kobil za osvežitev obstoječe populacije, lastniki pa so morali kobile pripuščati tudi pod žrebce drugih križanih pasem. Po for-

Živa z žrebičkom, ki bo romal nazaj k rejcu v Slovenijo ali celo za razplod v Srbijo.

miranju rejskega centra Erglela Planido v letu 2008, vzreja v čisti pasmi, se število bosanskih planinskih konj ponovno povečuje. Zanje je vse več zanimanja, predvsem za namene rekreativnega jahanja, za otroke in manjša občasna dela na malih in ekoloških kmetijah. Info: www.bosanskikonj.si, mail: planido@siol.net.

*Članek je bil prvotno objavljen v reviji O konjih.

IZBRANI RECEPTI S KATERIMI SI LAHKO LAJŠAMO PREHLADNO OBDOBJE

ERIKA WINKLER

Tudi letos se nisem dovolj potrudila, da bi si v jesenskem času ojačala imunski sistem ... in je tu ... prehlad ali viroza. Ker sem ena od tistih vrst ljudi, ki ne mara letati okoli zdravnikov, si moram pomagati sama. Pa vendar vsako leto brskam po knjigah in iščem najboljše – čudežni recept, s katerim si zoprno stanje skrajšam.

Tokrat sem zbrala mnogo zelišč iz različnih knjig, revij in pošte, ki jo vsakodnevno dobivam. Upam, da si bo lahko vsak poiskal najbolj ustrezen način za lajšanje prehladnih tegob.

Zdravilne rastline, ki jih uporabljamo za lajšanje prehlada:

- › **Peteršilj** - zoper kašelj, spodbuja potenje, zbija vročino, pomaga še proti krčem v črevesju, ugodno vpliva na jetra, ledvice in mehur, proti vodenici, revmi, ekcemom, celulitu in proti edemom.
- › **Ožeppek** - proti kašlju, spodbuja tek in prebavo.
- › **List robide** - proti bolečinam v grlu, blaži vnetje sluznice, ugodno vpliva še na kožne bolezni, izpuščaje, lišaje, deluje tudi proti driski, zato čaj ni primeren za ljudi, ki trpijo zaradi zaprtja;
- › **Cvet in list slezenovca** - proti vnetju grla, umirja kašelj, pospešuje izločanje sluzi, zdravilno vpliva na krče glasilk, lajša boleče mokrenje, pomaga doječim materam k izdatnejšemu izločanju mleka;
- › **Korenina in list sleza** - miri kašelj, pomaga proti driski in nespečnosti;
- › **Šipek** - večja odpornost telesa, ima veliko c vitamina, nadvse ugodno vpliva na nadledvično žlezo, odpravlja pomladansko utrujenost, mlahavost in bledico, pospešuje izločanje seča in tako posredno deluje proti nastajanju peska in kamnov v ledvicah, čisti kri, ker odvaja iz telesa soli sečne kisline in tako posredno zdravi protinske in revmatske bolezni;
- › **Suličast tropotec** - proti vnetju, čisti kri, mehur, ledvice, pljuča, želodec. Pater Ašič ga priporoča ljudem s slabotnimi pljuči, šibkim glasom, bledičnim, ki so polni izpuščajev, so stalno hripavi;
- › **Cvet in korenina vijolice** - je zelo dobra za dihalna obolenja, in sicer za izkašljevanje, pri vnetem grlu, bronhitisu, lajša težko sapo in glavobol. Pomaga vnetim

ledvicam in mehurju, pri protinu si zmečkane liste polagamo na otekla mesta, ob migreni si na zatilje in čelo pritismo liste vijolice, lahko izpiramo ustno votlino, pomirja živce, zato se obnese pri histeriji, hipohondriji, živčnemu utripu srca, občutku strahu in nespečnosti. Sirup pomaga pri zasluženih dihalih in krepi srce.

- › **Žajbelj (list)** - čisti dihala in vneto grlo, vnete mandlje, ustno sluznico, zdravi pljuča, nahod in prehlade. Uporabljamo ga lahko še proti potenju v meni (močan čaj) ali za potenje pri pljučnih bolnikih (rahel čaj), kopeli pomagajo pri kožnem ekcemu in garjah, umivanje las z čajem lase krepi in jim daje lesk, pomaga pri protinu in revmi, pomirja živce in drgetanje udov.
- › **Pljučnik** - pomaga pri vseh pljučnih boleznih, pri katarju dihal, gripi, bronhitisu, vnetju grla, zavira vnetje, hripavost, pospešuje izločanje seča, zdravi hemoroide.
- › **Veliki oman** - učinkuje kot antiseptik pri angini, bronhitisu, astmi, pljučnici.
- › **Navadna črna meta** - olajšuje izkašljevanje, tako da zrahlja zgoščeno sluz in nas spodbudi h kašlju, ki olajša odstranitev sluzi iz dihalnega trakta. Zeliščarji se zatekajo k njej zlasti tedaj, ko je kašelj suh in neproduktiven.
- › **Materina dušica** - pri bolečem grlu ali pri tonzilitisu, za zdravljenje dlesni, za krepitev sklepov, ... (več o materini dušici sem pisala v prejšnjem članku).
- › **Navadni rman** - Indijanci so rman tradicionalno uporabljali za zdravljenje vročinskih stanj in sodobni zeliščarji se še vedno zgledujejo po njih. Vpliva še na želodčne in črevesne težave, visok tlak, nespečnost, beli tok, krčih maternice, motnje jeter.
- › **Bezeg** - blaži katar v dihalih, pomaga pri izkašljevanju.

Iz naštetih rastlin si lahko skuhamo čaj, ki ga lahko pijemo ohlajenega na sobno temperaturo, nikakor pa ne vrelega.

Sama sem v prehladnem času vsak dan, izmenično, pila dva čaja, ki sta mi zelo ustrezala, po okusu in delovanju.

Foto: vir www.utrinek.si

Letos sem si pomagala s sledečim:

ČAJ IZ POSUŠENIH LISTOV LOVORJA:

- › 6 listov lovora sem dala v 2,5 dcl mrzle vode in dala kuhat. Ko je čaj zavrel, sem lonček pokrila in pustila, da se ohladi (10-15 min). Stisnila sem sok 1 limone in dodala žličko cvetličnega meda. Čaj sem večkrat dnevno pila po žlički.

NAPITEK:

- › V 1 dcl hladne vode sem zamešala (vsake sestavine po pol čajne žličke): cimet, muškatni orešček, mleto nageljnovno žbico, mlet ingver in žličko kurkume. Vse skupaj sem zavrela in dodala še 1 dcl toplega mleka. Napitek sem pila po žlički čez cel dan.

Nos sem si izpirala s slano vodo, res pa je, da sem si morala pomagati še z lekarniškimi razpršili. Nosna sluznica, pa tudi koža, se med prehladom močno izsuši, zato sem se mazala z ognjičevim mazilom.

OGNJIČEVO MAZILO delam po receptu Marie Treben, in sicer:

- › 2 zvrhani prgišči ognjiča (listi, stebelca, cvetovi) na drobno narežem.
- › 500 g kokosove masti, 2-3 žlici olivnega olja segrejem, tako kot bi hoteli peči zrezke. V vročo mast dodam zelišče, pustim, da pocvrči, pomešam in odstavim. Vsebinsko pustim en dan počivati. Naslednji dan rahlo segrejem in filtriram skozi laneno krpo v lončke za kreme. Ohladim, označim in shranim v hladilnik.

Recept sem malo priredila, ker uporabljam kokosovo mast, ki je zelo trda. Ko se ohladi, dodam olivno olje. Na enaki osnovi pripravljam tudi kamilično mazilo, rmanovo mazilo in še mnoga druga.

Kremo izdelujem že vrsto let in je pri nas doma nepogrešljiva. Uporabljamo jo vsi, tudi otroci, tudi pri raznih izpuščajih, hematomih, pikih žuželk in drugih kožnih vnetjih.

Pa srečno ...

VIRI:

Domača lekarna p. Simona Ašiča, Velika knjiga o zeliščih, Readers Digest, Zdravje iz Božjelekarne, Maria Treben, Velika knjiga o zeliščih, Lesley Bremness.

IZGINULE DOMAČIJE, STAVBE V ZAVRATCU

JANKO RUPNIK

Čeprav se je število domačij v naših krajih v letih 1870 – 80 začelo povečevati, lahko dandanes ugotovimo, da je kar nekaj stanovanjskih hiš nenaseljenih. Za nekaterimi hišami so ostale samo še ruševine, vodni mlini pa so izgubili svoj pomen, zato nobeden več ne obratuje, izjema je le Tomažinov mlin v Hotedršici, ki še za silo deluje. Da ne bi popolnoma pozabili na izginule stavbe in domačije, bom poskusil nekaj o njih napisati ter pojasniti, kje so stale. Najprej bosta na vrsti Zavratac in Potok, potem bodo v naslednjih številkah opisane tudi ostale stavbe iz naše bližnje okolice.

Pri Cocki, pozneje Pri Tinetu v Zapotoku.

Stara hišna številka Zavratac 17

Te stavbe sedaj ni več, okrog nje se pleče več zanimivih zgodb. Bila je nizka lesena hišica, narejena iz brun, in je kot taka tudi končala svoj obstoj. Približno v letih 1970 so jo porušili, ker je bila dotrajana in ni več imela stanovalcev. Prvotno je to bila pastirska koča, ovčak Brnkove domačije, ki je najprej stal nad grapo Črne na Brnkovi zemljiški posesti. Točneje nad potjo, ki vodi čez Jagrni, ali Jari grič v Črno. Leta 1899 je od Brnkovega grunta, ki je segal vse do konca Zapotoka, v Zapotoku kupil dve zemljiški parceli Pavel Bogataj, katerega rod je izhajal iz Jeličnega vrha. Brnkov ovčak v Črni so razstavili in ga po delih prepeljali v Zapotok, na Pavlovo posest. Lahko rečemo, da verjetno ob nakupu zemljiške posesti s strani Pavla Bogataj. Stavba je ob koncu druge svetovne vojne ostala prazna, zato se je vanjo z družino vselil Valentin Trček iz Idrške št. 4 – Podilovce.

Stavba je pod okupacijo Italije služila kod nekaka postojanka kontrabantarjem. Od tod ime Pri Cocki. V družinskih knjigah fare Zavratac najdemo zapis, da je bil Pavlov oče Pavel Bogataj rojen v Jeličnem vrhu v Lebevču kot nezakonski otrok, kateremu je bil oče nek idrijski uradnik s priimkom Zazula – izpeljano Cocka. Zavraško ustno izročilo pove, da so domačijo imenovali tudi Pri Cocelnu.

Pri Lovret

Stara hišna številka Zavratac 22

Stavba je stala pod Kresnim gričem nad Zavrattcem. Domačija je nastala v letih 1870 na prvotni posesti Možinatovega grunta. Hiša je bila sezidana že nekaj let prej, vendar je v tem letu vpisana kot samostjna domačija z zemljiško posestjo v zemljiški knjigi. Glede na obliko vpisa, je posest nastala po uveljavitvi zakona o zemljiški odvezi. Kot prva

Bivša Lovretova hiša. (Fotografijo hrani arhiv župnije Zavratac)

lastnica je vpisana Neža Remic, žena Luke Remica, ki je bil rojen leta 1806 pri Možinatu in izvira iz rodu Možinatovih Remicov. Ime je dobila po Lukovem sinu Lovrencu. Njeni stanovalci so se v letih 1960 odselili in zdaj živijo v Logatcu in Idriji. Stavba je v ruševinah.

Pri Angeli

Stara hišna številka Zavratac 24

Domačijo je ob njenem nastanku zavraški župnik poimenoval V Grabnu. Hiša je stala tik ob cesti v klancu med Spodnjim in Gornjim Zavrattcem. Zdaj je porušena, se pa še dobro vidijo njeni ostanki. Domačija je nastala v letih po 1883, ko je Jožef Gantar, ki je izhajal iz Slabetovega rodu Gantarjev iz Spodnjega Zavrattca, dobil v last kot doto tri zemljiške parcele. Leta 1893 je že imel sezidano novo hišo.

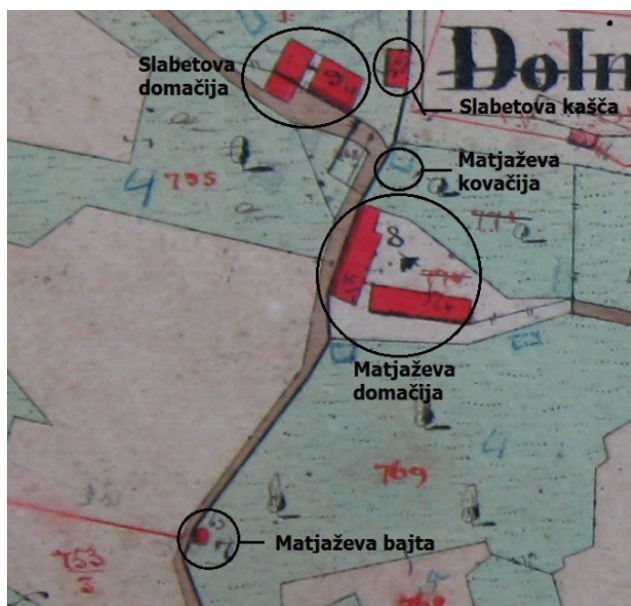
Domačija Pri Angeli v Grabnu v letih 1875. (Fotografijo hrani akademski slikar Rafael Trpin iz Idrije.)

Kaže, da se je Jožef Gantar ob gradnji precej zadolžil, edini sin je padel v vojski, tako da je to leta 1899 v posest na podlagi sodnega odloka dobil Gregor Ipavec iz Godoviča. Gregor je odšel v Ameriko in se ni vrnil. Po smrti Gregorjeve žene Marije Tratnik to posest podeduje Angela Rupnik, rojena Tratnik, ki je bila Marijina nečakinja. V letih 1980 je bila narejena nova nadomestna hiša, stara pa se je s časom porušila. Ljudsko izročilo pove, da je bila v stari hiši bila nekoč gostilna.

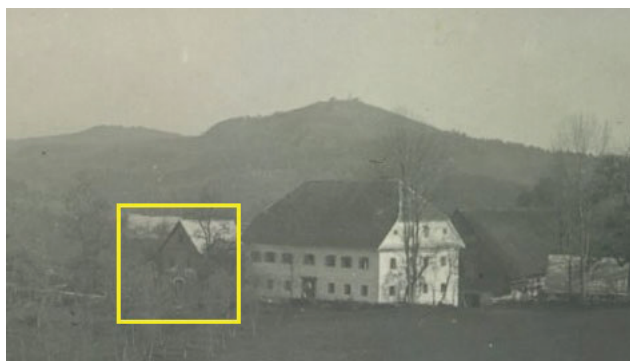
Matjaževa bajta

Stara hišna številka Zavrtec 7

Ta stavba je bila zelo stara, ker je dobila svojo hišno številko že ob prvi dodelitvi hišnih številk še pred letom 1800. Bila je v lasti Matjaževega grunta. Kljub svoji starosti je bila že zidana. Stala je nad ovinkom ceste, ki pelje iz Dolenjega Zavrta v Gorenjega, malo više od Matjaževe domačije, na

Na katastrski karti iz leta 1869 v krogih vrisani Slabetova in Matjaževa domačija, Slabetova kašča, Matjaževa kovačija in bajta.

S kvadratom označena Matjaževa kovačija. (Fotografija je iz hišnega arhiva Matjaževih)

Matjaževi zemljiški posesti. Družinske knjige fare Zavrtec nam povedo, da se je v tej hiši zvrstilo mnogo prebivalcev – gostačev, ki so delali kot dninarji na gruntih. Kot zadnji je kratek čas v njej živel tudi Matija Lazar z družino, ki je potem naredil novo hišo na sedanjem Maticovemu griču ter se med leti 1922 in 1924 vanjo tudi vselil. Leta 1925 je Matjaževo bajto takratni Matjažev gospodar Jakob Kavčič dal porušiti, kamenje od rušenja pa so potem uporabili pri gradnji hleva za prašiče.

Matjaževa kovačija

Stara hišna številka Zavrtec 28

Stavba je stala neposredno ob Matjaževi glavni hiši, na severni strani. Žal ni točnih podatkov, kdaj je bila sezidana, četudi je bila na njenem klesanem portalu letnica 1889. Verjetno so portal zamenjali, saj je v tem času v Zavrta delal kamnosek Martin Bašelj, ki je naredil kar nekaj portalov zavraškimi stavbam z letnicami blizu tej letnici. Na katastrskih kartah iz leta 1869 te stavbe še ni uradno vrisane, vidi se le vrisana blede skica, približno tam, kjer je stala. Tako bi njeno gradnjo lahko postavili v leta med 1870 do 1885. Stavba je imela v gornjem delu stanovanje, spodaj pa je bila kovačija in majhen hlev. V njej so živeli gostači. Kot prvi, ki je bil uradno vpisan s svojo družino, je bil Franc Gantar – Slabetov iz Spodnjega Zavrta. Bil je kovač. Pozneje se je odselil v takratne Rovtarske Žibrše in njegov rod se danes nadaljuje pri Mihevcu v Logaških Žibršah. V kovačiji je stanovala tudi ovdovela žena kamnoseka Martina Bašlja – Marjana, ki je tu tudi umrla. Leta 1922 se je vanjo vselil Matevž Božič z družino, znan pod imenom Ceglar, saj je izdeloval betonsko strešno opeko, ki je takrat kod nova kritina izpodrivala slamnate strehe. Matevž Božič se je v letih po 1956 izselil in od takrat je stavba samevala. Matjaževim je služila za shrambo raznega orodja. Leta 2007 jo je Mirko Kavčič – mlajši porušil. O njej ni več sledi, ker je na tem mestu dvorišče.

Slabetova kašča

Ni imela svoje številke.

O tej stavbi je malo znanega. Bila je last Slabetovega grunta iz Spodnjega Zavrta in je tudi stala na tej posesti, kakih 10 m vzhodno od Slabetove stanovanjske hiše. Ruševine te stavbe so še delno vidne. Verjetno je služila kot stanovanjska stavba gostačem, ki so delali pri Slabetu.

Lomarska bajta

Spadala pod hišno št. Zavrtec 11 – Lom, imela je hišno številko Zavrtec 31

Kljub temu, da je bila stavba porušena šele v dvajsetem stoletju, je o njej tudi zelo malo znanega. Sicer je bila stavba vrisana v zemljiškem katastru kot stavbna parcela št. 133 in po višini številke stavbne parcele bi gradnja lahko spadala v leta 1890, ko je bil na Lomu lastnik domačije že Jožef Trček, ki se je priselil iz Žirovskega vrha. Stavba je bila verjetno lesena in je stala na sedanji njivi Lomarske domačije ob cesti, nasproti znamenju ob občinski meji med Logatcem in Idrijo. Verjetno so bili zadnji prebivalci, ki so v njej živeli, člani družine Franca Kogovšek, rojenega na Medvedjem brdu in njegove žene Marije Lazar, hči Matije Lazarja iz domačije v Vrhu. Franc Kogovšek je bil krojač. Leta 1927 se je njihova družina odselila v Rovte. Stavbo so pozneje porušili, na tem mestu je danes travnik.

Bezjakov mlin

Črna št. 3

Če so bili mlini z mlinarsko obrtjo še v polpreteklosti velikega pomena za preživetje vseh prebivalcev, so jih novi viri pogonske energije in naprednejša mlinarska tehnika popolnoma izrinila iz uporabe. Tako vodne mline na mlinarske kamne najdemo le redkokje, večinoma jih ohranjajo kot zgodovinsko znamenitost. To zgodovinsko dejstvo je doletelo tudi vodne mline v naši okolici, kar je povzročilo, da so jih opustili in so povečini vse njihove stavbe porušene. Pa bom te bivše mline, ki so obkrožali Zavrtec po vrsti opisal.

Po zapisih v urbarjih je Bezjakov mlin v Črni prvič omenjen leta 1586 kot novo postavljena stavba. Ime nosi verjetno po njegovem lastniku Juriju Bezjaku, ki se kot mlinar v urbarjih pojavi leta 1659. Leta 1785 pa je lastnik mlina Jurij Rupnik. Po župnijskih zapisih fare Zavrtec je

Stavba Bezjakovega mlina okrog leta 1920 – 25. (Fotografija iz župnijskega arhiva Zavrtec.)

Ruševine Bezjakovega mlina danes. (Foto: Janko Rupnik)

rod Rupnikov v mlinu prebival in opravljal mlinarsko obrt vse do časa okoli leta 1925. Potomci teh Rupnikov danes živijo v Idriji z drugim priimkom. Mlin je stal v Črni ob visokem slapu na desni strani potoka Črne. Kot zanimivost, hlev mlina je stal na levi strani Črne. Oba bregova je povezovala široka brv, ki je Črno prečkala tik nad sedanjim prehodom vozne poti nad slapom. Na eni strani je še viden iz kamnja zložen podstavek brvi. Stavba Bezjakovega mlina je vrisana tudi v zemljiškem katastru iz leta 1823 in tudi že na vojaškem zemljevidu iz let 1763 – 1787, (vrisane so samo stavbe, ni pa oznake za mlin). Po svoji legi bi mlin spadal v zaokroženo zemljiško posest Rupnkovega grunta iz Zavrta, vendar ker so bili mlini povečini samostojne domačije, vidimo, da so bili zavezanci dajatev bili povsem drugi gospodarji. Edino leta 1825 najdemo kot gospodarja mlina vpisanega Lovrenca Kavčič, ki je v teh letih gospodaril na Rupnkovem gruntu. Ker so se na področju Zavrta zgradile nove poti in je Bezjakov mlin tako bil med težje dostopnimi, je mlin v letih po prvi svetovni vojni imel vedno manj dela. Mlinarjeva družina se je v teh letih precej zadolžila in zemljiška posest mlina je bila razprodana. Stavbo so nepridipravi zažgali. Leta 1933 je takratni gospodar Franc Rupnik umrl, mlin pa je bil prepuščen propadanju. Mlin je stal tik pod Bezjakovim slapom, imel je dva mlinarska kamna. Ruševine so danes še dobro vidne, zgradba je morala biti izredno trdno grajena, saj je tudi danes kamniti obok kleti še popolnoma ohranjen.

Pucov mlin

Podklanc št. 4

Že ime mlina pove, da je bil v lasti Pucove domačije – grunta v Podklancu. Prvotna Pucova zemljiška posest ni bila postavljena opredeljeno v eno samo katastrsko občino, pač pa je obsegala ozemlje, ki je obkrožalo celoten Podklanc, in to v treh katastrskih občinah – Dole, Vrsnik in Opale,

ki so se stikale pri sotočju potoka Črne in Sore. Tako je stavba Pucovega mlina stala na Pucovi zemljiški posesti v KO Dole, ob močnem izviru, ki priteče izpod Spodnjega Zavrata in drugem izviru, ki izvira bolj na zahodni strani in ima podzemno povezavo s potokom Črne, (glej Oglar december 2012 – Zavratac z okolico). Mlin je poganjala voda iz zahodnega izvira, ker ta leži precej višje od zavraškega. Stavbna parcela mlina je vrisana v zemljiškem katastru leta 1823 in tudi na vojaškem zemljevidu iz leta 1869 – 1887.

Pucov mlin je v urbarjih omenjen že leta 1586. Na njem so v začetku gospodarili različni gospodarji, največ pa so v njem živeli Puci – potomci s Pucovega grunta. Od tod tudi priimek Puc. Tako najdemo v družinskih knjigah fare Zavratac v letih 1890 na Podklanecu 4 vpisanega Janeza Puca z družino, hišno ime Pri Anžetu, domačini smo rekli Pri Anžonu. Kot otrok se še spomnim te stavbe. V njej je živel neki možakar – doma je bil s Hleviš – (Sv. Trije kralji), njegova žena Marjanca in njen sin Martin. Bolj natančno; to je bil Franc Mivšek, Kovačev iz Hleviš, pod Sv. Tremi kralji, ki je bil poročen z Marjano Puc, hčerjo Janeza Puca. V letih 1955 so posest prodali sosedu Leskovcu – Strojarku in se odselili, stavba pa je potem propadla. Danes je viden samo še plato, kjer je stala. Značilnost tega mlina je tudi, da so v letih 1943 napredni Jernačevi fantje iz Raven, pod tem izvirov poleg mlina postavili majhno elektrarno, ki pa zaradi vojne ni dolgo delovala, viden je samo še betonski okvir strojnice.

Mlinarska obrt v Pucovem mlinu je prenehala leta 1890. Takratni Strojarkov gospodar Nagode, je iz Pucovega mlina kupil vso mlinsko opremo, ter z njo opremil svoj mlin, ki ga je na novo postavil ob Sori, kakih 50 metrov višje od svoje domačije. Strojarkov mlin je potem deloval nekje do let 1960. Stavba tega mlina danes še stoji. Od domačije Pucovega mlina pa je ostal samo še kozolec.

Na zračnem posnetku s krogom označeno mesto Pucovega mlina v Podklanecu, nedaleč od Strojarkove domačije.

Skoblov mlin

Podklanec št. 1

Skoblov mlin je stal ob reki Sori, nad Podklanecem, kjer se konča Brekovško – Podklanška ravnina v smeri proti Rovtam tik nad mostom poti, ki vodi iz Podklanca in se vzpenja po strmem pobočju v Spodnji Zavratac. Ime domačije in mlina izhaja verjetno iz priimka enega od gospodarjev iz leta 1709, ko je bil gospodar Marko Skobe. Po njem je verjetno nastalo ime domačije – mlina, kot tudi ledinsko ime Pri Skobli.

Po katastrskih mejah in legi bi ta mlin spadal v na prvotno zaokroženo posest Matjažvega grunta iz Zavrataca. Ker pa so bili mlini neredko samostojna posest tudi v času gospodstev, ni navedeno, da bi ta mlin kdaj spadal pod Matjažev grunt. Po ustnem izročilu naj bi poleg mlina stala tudi žaga. Stavba mlina je bila postavljena pod meter in pol visokim slapom in je bila tako dobro izkoriščena višinska razlika struge, saj so lahko vodo dobro speljali za pogon vodnih koles. Mlin je imel dva mlinska kamna.

Fotografija Skoblovega mlina, posnetek iz let med 1920 – 25. (Fotografija iz župnijskega arhiva Zavratac)

Ostanki Skoblovega mlina danes. (Foto: Cvetka Koderman)

Mlin je prvič omenjen leta 1630 v urbarju Loškega gospostva. Od takrat do let 1854 so se v mlinu vrstili različni gospodarji, dokler se ni leta 1854 k hiši priženil Jakob Logar iz Izgorij št. 6 – Blaževcov. Logarji so v tem mlinu živeli približno do leta 1910. Znano je, da se je v tem času, torej leta 1910 od tu poročil Jakob Logar z Marjano Vehar k Marjančnku v Rovtarske Žibrše, kjer se ta priimek pri hiši nadaljuje. Kaže, da so se ostali Logarji iz mlina tudi odselili, ker je potem v Skoblovem mlinu stanovala Ana Vodnik, poročena Popit – Pavličkova Ančka. Starejši se je spominjamo. V tem mlinu se ji je leta 1923 rodila hči Franciška – Pavličkova Fanči. Popitovi so v mlinu stanovali približno do konca druge svetovne vojne. Mlin je verjetno deloval, dokler so bili gospodarji še Logarji. Stavba pa je začela propadati po izselitvi Popitov. Danes so na tem mestu ostale le še ruševine. Zanimivo je, da mlin ni vrisan v nobenem od že omenjenih vojaških zemljevidov.

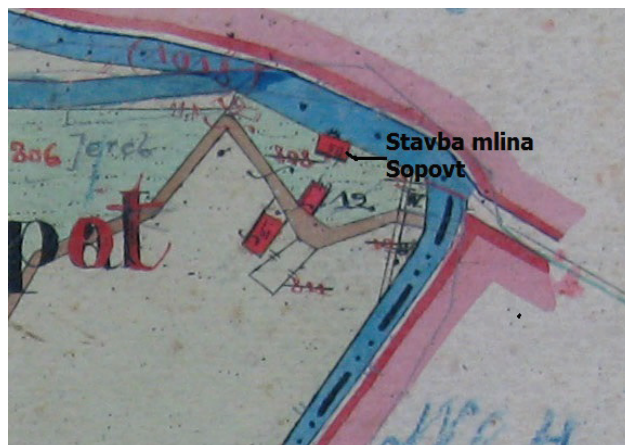
Sopovski mlin

Zavratac 12

Ta mlin naj ne bi spadal v razred izginulih domačij. Sicer kot mlin ne obratuje več, a je Sopovška domačija še normalno aktivna. Kljub temu bom napisal nekaj o mlinu, nekdanjih stanovalcih in gospodarjih. Mlin v Sopovtu stoji tik pod sotočjem Rovtarske Sore in Rovtarice, pod slapom višine približno šestih metrov, imel pa je tri kamne. Ime domačije in mlina – Sopovt je tudi ledinsko ime kraja. Ime naj bi bilo po mnenju zgodovinarjev zelo staro. Mlin in Sopovška domačija nista bila samostojna domačija. Bila sta v lasti Matjaževega grunta iz Spodnjega Zavrataca. Po urbarskih zapisih je mlin prvič omenjen leta 1610 – (Knjiga hiš na Žirovskem) in je že takrat pripadal Matjaževemu gruntu, na katerem so gospodarili in še vedno gospodarijo Kavčiči. Leta 1889 je bil mlin prodan Matiji Jerebu, katerega rod izhaja od Graparja iz Idrška. Vse od tega leta do danes na domačiji v Sopovtu živijo Jerebi. Za časa gospo-

Mlin v Sopovtu še za časa obratovanja. (Fotografija je iz hišnega arhiva Sopovških)

Katastrska karta Sopovta iz leta 1869.

darjenja Kavčičev iz Zavrataca, najdemo na osnovi arhivskih podatkov fare Zavratac v Sopovtu živelih mnogo gostaskih družin in posameznikov. Nekaj zanimivosti o Sopovtu navajam v nadaljevanju. Komisija, ki je leta 1630 obhodila mejo hlevnovrške županije omeni v Sopovtu tudi žago. Na Jožefinskem vojaškem zemljevidu iz leta 1763, je tudi vrisan mlin v Sopovtu, vendar je narisana nekaj višje na Rovtarici, nad sotočjem v Sopovtu. Ko si ogledamo strugo Rovtarice, približno na tem mestu, najdemo tu manjši slap, kar bi kazalo, da je prvotni mlin stal na tem mestu. Če je bila v Sopovtu žaga, je bila postavljena tik ob nekdanjem jezu mlina in bila gnana samo od potoka Rovtarice, saj drugje ni prostora. Če naj verjamemo vojaškim kartam Avstro-Ogrske, so v Sopovtu postavili nov mlin pod slapom Sore v letih med 1787 in 1806. Sicer pa v potrditev o tezi lege starega mlina in obstoja žage najdemo na katastrskih kartah iz leta 1869 narisana kanal, ki prečka ravnico ob nekdanjem jezu Sopovškega mlina nad slapom. Treba je vedeti, da se je z izgradnjo mostu med žirovsko cesto in Sopovško domačijo videz terena na tem mestu zelo spremenil. Naj še napišem, da je bila stavba mlina v Sopovtu ločena od stare stanovanjske hiše te domačije.

Novi lastnik mlina Matija Jereb je z mlinarsko obrtjo nadaljeval, tudi njegov sin Franc in vnuk Leopold. Morda je to eden izmed mlinov, ki so najdlje obratovali, saj so v Sopovtu mleli vse do okoli leta 1985. Stavba mlina danes še stoji.

Grižarjev mlin v Potoku

Ni zaslediti, da bi stavba imela svojo hišno številko.

Kje je stal Grižarjev mlin? Ko gremo iz Zavrataca mimo Zapotoka, gremo po ravnici skozi gozd; na mestu, kjer se konča gozdnati del ravnine, je pod sedanjo cesto stal Grižarjev mlin. Ta ima malo drugačno zgodovino. V njem je živel in delal Janez Bogataj – Grižarjev, sicer iz Urbanove-

ga rodu v Potoku. Janez Bogataj je bil gospodar na Grižarjevem gruntu v Potoku, hiša pa je spadala pod Medvedje brdo. To posest je leta 1932 prodal in si kot manjše bivališče ob potoškem vodotoku sezidal stavbo mlina. Imel je tudi žago. Ker ima potoček v potoški dolini malo vode in je svet ravninski, si je Janez Bogataj pomagal z dolgim jezom. Ko se je le ta napolnil, je lahko pognal mlin in mlel, dokler vode ni zmanjkalo. V ta jez se je natekala tudi voda, ki priteče po grabnu izpod Čemunskega vrha. Leta 1940 je Janez Bogataj umrl in mlin je ostal brez prebivalcev. Mlinarsko delo je nadaljeval njegov brat Franc Bogataj – Urbanov. Kaže, da mlinu ni bila namenjena prihodnost, ker je leta 1944 pogorel. Vzrok požara je bil samovžig. Pogorelega mlina ni nihče obnovil in stavba je dokončno propadla. Okoliški prebivalci so kamenje stavbe razvozili za razne gradbene potrebe. Ruševine so danes še delno vidne.

Viri podatkov:

*Državni arhiv v Ljubljani
Zemljiška knjiga v Idriji
Geodetska uprava Idrija
Arhiv fare Zavratac in Rovte
Mirko Kavčič – mlajši – Zavratac
Frančiška Lazar – Zavratac
Ivan Leskovec – Podklanec
Rihard Bogataj – Potok
Ustna izročila naših krajanov*

Svetlikova žaga

Brez hišne številke

Svetlikova domačija z žago v Potoku na katastrski karti iz leta 1823

Spomin na to žago najdemo le v ustnem izročilu starejših prebivalcev Potoka, sicer pa je bila vrisana tudi v katastrskih kartah iz let 1823 in 1869. To je bila žaga Svetlikovega grunta v Potoku. Stala je nekoliko višje od Svetlikove domačije, nad vodotokom Potoka. Ker potoška dolina nima velikega padca, so za pogon žage vodo speljali po lesnih – borovih ceveh preko više ležečih travnikov in tako dosegli želeni padec vode. Na mestu, kjer je stala, je danes vidna samo še majna kotanja.

Zbrala in uredila: Darja Kogovšek

NARAVOSLOVNI DAN: ŽIRI

Bili smo v Žireh. Odšli smo v knjižnico, ki spada pod knjižnico Ivana Tavčarja Škofja Loka. Tam nam je knjižničarka povedala, na kateri polici so knjige za določen razred. Imajo tudi kavč, igrače in televizijo. Knjižničarka nam je doživeto pripovedovala dve pripovedki. V stekleni omari imajo zelo debele knjige, ki jih je napisal Lojze, v drugi pa

no ALPINA. Ko smo prišli do tja, sem že vedel, da nas čaka velika tura. V tovarni je bilo (po mojem mnenju) 22 stopinj Celzija. Zaposlenih je okoli 326 delavcev in ena izmed teh je bila Marta, Matijeva in Jerčina teta. Dala nam je čevljev. Za vsakega en, a so bili poškodovani. Videli smo tudi majhen in močan curek vode, ki je rezal blago na stotinko natančno.

V tovarni Alpina smo si ogledali čevlje, ki še niso na trgu. (Foto: Darja Kogovšek)

bolj tanke, ki jih je napisal Vladimir Kavčič. Potem je prišel Rok Klemenčič in nas peljal po muzeju. Muzej je bil zelo zanimiv. Pomalicali smo kar v kleti. Po njej smo šli v tovar-

V Alpini izdelujejo čevlje, smučarske čevlje in še druge stvari. Lahko smo ponosni, da je v naši bližini in smo si jo ogledali.

Jošt Pintar, 4.r

LOV NA SKRITI ZAKLAD

Ko smo prišli v šolo, smo se vsi tako zelo veselili, saj nam je učiteljica povedala, da bomo po Zavraticu iskali zaklade. Komaj smo čakali, da jih bomo našli. Pojasnila nam je, da bodo zakladi vse, kar bomo danes videli.

Preden smo se odpravili, nam je učiteljica razdelila liste

z vprašanji. Takrat pa so se dogodivščine začele. Pogledali smo na list. Na njem sta bila narisana dva kamnita vhodna portala, ki smo ju morali poiskati. Odpravili smo se v spodnji Zavratac k Janku. Tam pa smo našli prva vrata. Nato smo se z Jankom odpravili v kamnoseško delavnico. Sploh

Bili smo v zavraški kamnoseški delavnici. (Foto: Darja Kogovšek)

Tako so včasih gospodinje nosile perilo k potoku. (Foto: Darja Kogovšek)

nisem vedela, da obstaja, saj sem za kamnoseško delavnico prvič slišala in jo tudi videla. Janko nam je pokazal, kako so delali kamnite stvari. Zelo mi je bilo zanimivo. Potem smo se odpravili k Matjaž. Tam sta nam mama in Jerčin ati vse

povedala o kamnitem škafu in koritu za hranjenje pujsov, ki je počen. Ko smo prišli nazaj v šolo, nam je kuharica Angelca postregla s slastno pico. Mmm, kako je bila dobra! Po malici smo se odpravili k Možinat pogledat pajšt. Kar zadi-

En kovač konja kuje, kol'ko žabljev potrebuje? (Foto: Darja Kogovšek)

šalo je, ko nam ga je Stanko razkazoval. Ko smo vse izvedeli o pajštu, je Stanko rekel, da gre po ključce za kaščo, a prinesel je kljuko. Kar smešno se mi je zdelo. Takšen ključ! Stanko nam je staro hišo pokazal od znotraj in zunaj. Naprej pa smo se odpravili k Brnku. Tam sta nam Nadja in Franci po-

vedala in pokazala vse o kovačiji. Gledali smo, kako se kuje. Tu mi je bilo najbolj všeč.

Ta dan sem ugotovila, da so bili ljudje včasih bolj pametni kot danes. Ker je ta dan tako zelo zeblo, sem se segrela in odpočila na gorki peči.

Neža Bogataj, 4. r

JAZ ČEZ 20 LET

*Pustimo sanjam prosto pot ... in dajmo vse od sebe,
da jih uresničimo.*

Sem Vid Menegatti. Poročil sem se leta 2027 z/s ...? Imam pet otrok in eno ženo. Prvi otrok je star šest, druga štiri, tretji tri, četrta dve in peti ždi v trebuhu. Po poklicu sem arhitekt in delam v Logatcu, doma pa sem na Medvedjem Brdu. V hlevu imam enega pujsa, tri zajce in eno kravo, ki daje mleko. Prosti čas preživim na gorskem kolesu ali z nogometom. Najstarejši otrok Filip hodi v prvi razred in zelo pridno pomaga pri delu v gozdu in hlevu. Po njegovih stopinjah gredo tudi Ema, Žan in Hana. Za najmlajšega /šo pa še izbiramo ime. Žena je po poklicu kuharica. Ko mene ni

doma, poskrbi za delo v hlevu. Zvečer se velikokrat odpravimo na sprehod. Po sprehodu gremo spat, zjutraj pa se ponovno zbudim ob pol šestih. Ko pridem domov, mi žena skuha zelje in klobase ali speče krvavice.

Vid Menegatti, 4. r

(Foto: Darja Kogovšek)

Ime mi je Matija. Ravnokar sem zaključil fakulteto. Star sem osemindvajset let. Poročil sem se z Gantarjevo pupo.

Zjutraj moram nahraniti živino, pujsa, zajce in kure. V nedeljo popoldne greva s pupo na sprehod po gozdu. Hitro v porodnišnico! Prvi otrok se bo rodil! Mislil sem, da bo eden, ampak sta bila dva.

Matija Kavčič, 3. r

peljem Filipa in Nika v šolo. Medtem se Sara igra z zajčki in piščančki. Točno ob 14.00 imamo kosilo. Potem grem pogledat in še malo postorit v hlev ali na polje. Zvečer dam Saro in Nika spat, Filipu pa odprem televizijo. Jaz in moj mož greva na sprehod. Ko prideva nazaj, dava še Filipa spat. Tako se konča dan.

Neža Bogataj, 4. r

Jaz sem Jerca. Preselila sem se v zgornji Zavratac. Živim na Lovretovem griču. Po poklicu sem veterinarika. Doma imam eno kravo, zato da pijem domače mleko.

Jerca Kavčič, 1. r

Jaz sem Jošt Pintar. Star sem devetindvajset let in sem poročen. Imam enega otroka, ki mu je ime Jošt in je star dve leti. Po poklicu sem kmet in mesar. V hlevu imam deset pujsov, deset krav in pet telčkov. Živim v meni najljubšemu kraju, to je Zavratac. Imam prijatelja Vida, ki mi v gozdu čisti lubadarja in žled. Prosti čas preživim na sprehodu. Vsak dan grem v hlev; zjutraj že ob petih, zvečer pa ob sedmih. Včasih grem v gozd, a ne za dolgo. Mislim, da bo treba iti v hlev, ker je ura že sedem zvečer.

Jošt Pintar, 4. r

Sem Neža. Stara sem devetindvajset let. Sem poročena in imam tri otroke. Delam doma na kmetiji. V hlevu imam osemdeset krav, deset bikov, deset kokoši, pet zajcev in dva pujsa.

Mojim otrokom je ime: Sara, ki je stara tri leta, Nik, ki ima pet let in Filip, ki ima osem let. Vsako leto gremo za tri dni na morje ter vsako drugo leto gremo v kino. Medtem za kmetijo poskrbijo moji starši ali kdo drug.

Moj dan poteka zelo hitro. Zjutraj se zbudim ob šestih. Nato se preoblečem, počešem ter grem v hlev. Ko v hlevu vse postorim, pojdem pripraviti zajtrk. Ko pozajtrkujemo,

Želje

Želje so velike in majhne,
skrite in odkrite,
dobre in slabe.

Če smo majhni, si želimo igrače,
pubertetniki bi radi vse drugače,
mama in ota bi rada pridne otroke,
dedek in babica pa zdrave roke.

Celo življenje si nekaj želimo
in se uresničitev vse naredimo.

Brez želja težko nastopimo.

Vid Menegatti, Jošt Pintar

5.12.2016

Sanje

V sanjah je vse mogoče,
v njih se tudi mama joče.

Po stezi leze krokodil,

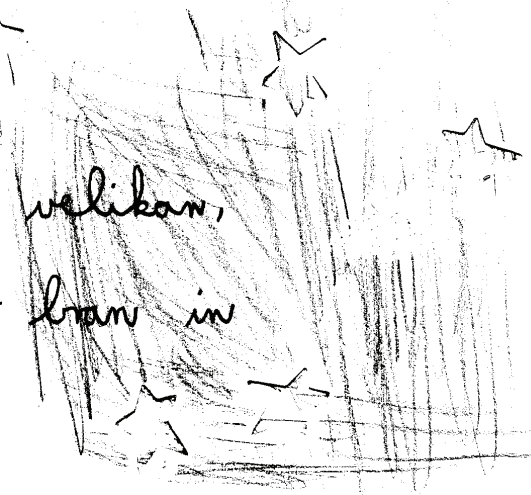
ki je naš Potok ravenjal za reko Nil.

Ko v prelepi sanji pride strah,
dete joče, mama hoče.

Vsih pride v sanje velikani,
ki se postavi meni v bran in
napodi slobce stran.

Ko Sonce pride na Zemljo,
se sanje spremenijo v megle.

Sinjati je prav lep,
saj vidimo vse lep.

Mirca Bogataj, Jerca in Matija Kavčič